

Για Ελευθεροτυπία

Κ. Σημίτης

1. Μ' αφορμή τα προβλήματα της Ελλάδας έχει ξεκινήσει μια ευρύτερη συζήτηση για το χαρακτήρα της ευρωζώνης και για το μέλλον της. Τι πρέπει ν' αλλάξει; Μπορεί να δημιουργηθεί ευρωζώνη δύο ταχυτήτων;

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου 2009 αποφάσισε σειρά μέτρων για την πρόληψη κρίσεων. Θεσμοθέτησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου με κύριο άξονα την βελτίωση ή καθιέρωση ελέγχων για την διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στην Ένωση. Όμως το πρόβλημα δεν λύθηκε έτσι. Οι κερδοσκοπικές δυναμικές εξακολουθούν και θα συνεχίσουν να υπάρχουν και στο μέλλον. Η κάθε χώρα καλείται να τις αντιμετωπίσει μόνη της με δικά της μέσα. Μόνη της δεν είναι όμως σε θέση. Χρειάζονται κοινές λύσεις σε πολλά θέματα που ξεπερνούν κατά πολύ το σημερινό πλαίσιο λειτουργίας της ΟΝΕ.

Η ΟΝΕ ολοκλήρωσε την Νομισματική ενοποίηση ενώ άφησε ανολοκλήρωτη την Οικονομική ενοποίηση. Η υφιστάμενη διαφοροποίηση των επιπέδων ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας των χωρών της Ένωσης διεύρυνε το χάσμα μεταξύ βορά και νότου, γεγονός που διασκεδάσθηκε από την ασφάλεια που παρείχε το Ευρώ. Η νομισματική σταθερότητα δημιούργησε επίσης την εντύπωση μιας δυνατότητας δανεισμού δίχως αναστολές με επίπτωση τις σοβαρές δημοσιονομικές ανισορροπίες.

Τα περισσότερα κράτη μέλη της ΟΝΕ υπερασπίζονται τον κανόνα της μη διάσωσης κράτους μέλους από τα άλλα κράτη σε περίπτωση κρίσης. Επιμένουν στην αυστηρή πειθαρχία στις θεσπισμένες ρυθμίσεις που περιορίζουν την κοινοτική αλληλεγγύη. Όμως τελικά η κρίση αμφισβήτησε τον κανόνα ότι κάθε κράτος ευθύνεται για την τύχη του. Αμφισβήτησαν κατ' επέκταση τον τρόπο λειτουργίας της ΟΝΕ αλλά και την αξιοπιστία του Ευρώ ως ισχυρού διεθνούς αποθεματικού νομίσματος.

Υπάρχουν διαφορετικές οικονομικές πραγματικότητες σε κάθε χώρα και διαφορετικές προσεγγίσεις για το τι πρέπει να γίνει. Άμεσα δεν μπορεί να εφαρμοσθεί ενιαίος τρόπος χειρισμού της κρίσης. Όπου η κρίση συνεχίζεται η κρατική παρέμβαση είναι αναγκαία. Αν τα ελλείμματα έχουν ξεπεράσει το επίπεδο που εξασφαλίζει λογικό κόστος χρηματοδότησης χρειάζεται αλλαγή πολιτικής και δημοσιονομική σταθεροποίηση. Όμως σταθερότητα νομίσματος και προοπτικές ανάπτυξης θα υπονομεύονται αμοιβαία, αν δεν υπάρξει κοινό πλαίσιο πολιτικής που θα συμβιβάζει τις διαφορετικές ανάγκες και θα βελτιώνει τη συνοχή της Ένωσης. Χωρίς τη θεσμοθέτηση οικονομικής διακυβέρνησης μια τέτοια πολιτική δεν μπορεί να υπάρξει.

Η Ευρωζώνη των δύο ταχυτήτων δεν αποτελεί λύση. Δεν θα μπορέσει να αντιμετωπίσει τις πραγματικές αιτίες των ανισορροπιών και τις διαφορές μεταξύ βορρά και νότου της Ένωσης. Θα είναι ένα λάθος επιπλέον στην ήδη ελλειμματική ΟΝΕ.

2. Πολλοί μιλούν για την ανάγκη μεγαλύτερου συντονισμού πολιτικών, ιδιαίτερα στον τομέα της οικονομικής πολιτικής και της μεταβίβασης πόρων. Ποια είναι η γνώμη σας;

Η οικονομική διακυβέρνηση θα πρέπει να έχει ακριβώς αυτόν τον στόχο. Όλοι συμφωνούν ότι μετά την πάροδο της κρίσης η οικονομική ανάπτυξη θα γίνεται με μικρότερους ρυθμούς εκείνων που γνωρίζαμε πριν λίγα χρόνια. Η μείωση των φορολογικών εσόδων, η απορρόφηση πόρων για την αποπληρωμή του δημόσιου χρέους, η αναγκαστική καθήλωση των μισθών και οι κοινωνικές συγκρούσεις θα επιδρούν αρνητικά στην προσπάθεια ανάκαμψης της οικονομίας. Η θέσπιση μιας κοινής Ευρωπαϊκής Οικονομικής Πολιτικής θα συνέβαλε στην ταχύτερη υπέρβαση των αρνητικών επιπτώσεων. Συνήθως προβάλλεται ως άμεση αναγκαιότητα ο συντονισμός της φορολογικής πολιτικής. Σωστό, όμως δεν αρκεί. Χρειάζεται προσανατολισμός του χρηματοπιστωτικού συστήματος προς την ενίσχυση της πραγματικής οικονομίας και δραστικός περιορισμός των πρακτικών του εύκολου κέρδους. Στόχος της κοινής πολιτικής θα πρέπει να είναι η αύξηση των μακροπρόθεσμων επενδύσεων η υποβοήθηση της παραγωγικής δραστηριότητας, η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, η δημιουργία θέσεων εργασίας, η διάδοση της γνώσης, η βελτίωση των συστημάτων κοινωνικής στήριξης και η οικολογική ισορροπία. Το ζήτημα της χρηματοδότησης αποτελεί μια βασική παράμετρο. Τα ευρωπαϊκά ομόλογα είναι μία απάντηση σε αυτή την ανάγκη.

3. Πως βλέπετε το μέλλον της Ε.Ε.;

Η κρίση έφερε στην επιφάνεια τις αδυναμίες της Ένωσης: Την ανολοκλήρωτη ΟΝΕ, την ελλειμματική στρατηγική της Λισαβόνας, τον διακυβερνητικό χαρακτήρα στον τρόπο λειτουργίας και λήψης αποφάσεων. Εδώ έγκειται κυρίως η αιτία της αδυναμίας της Ένωσης να ανταποκριθεί στις προκλήσεις και δευτερευόντως στο Σύμφωνο Σταθερότητας της ΟΝΕ.

Η απάντηση θα ήταν λάθος να αναζητηθεί σε αποδόμηση του κεκτημένου της Νομισματικής Ένωσης ή σε ανοχή του χάσματος που υπάρχει μεταξύ όσων την αποτελούν και του δόγματος «όποιος αντέξει». Και στα δύο σενάρια η Ευρωζώνη θα αποδυναμωθεί. Η Ένωση θα χάσει το μεγαλύτερο μέχρι τώρα επίτευγμά της με όλες τις πολιτικές και οικονομικές συνέπειες.

Χρειάζονται βήματα προς τα εμπρός. Το ισχυρό Ευρώ απαιτεί τον περιορισμό των εθνικών αυτονομιών στο πεδίο της οικονομικής πολιτικής. Χρειάζεται μια οικονομική διακυβέρνηση που θα λύνει προβλήματα, θα ισχυροποιεί τα κράτη μέλη, θα δίνει ουσιαστικό ρόλο στην Ένωση ως παίκτη στο παγκόσμιο σύστημα και θα διαθέτει τις ιδέες και τα μέσα για να αντιμετωπίζει τις παγκόσμιες προκλήσεις. Αυτό το τόσο αναγκαίο βήμα για το μέλλον της Ευρώπης μπορεί να επιδιωχθεί είτε στο πλαίσιο της ΟΝΕ είτε μέσω μιας ενισχυμένης συνεργασίας στην οποία θα συμμετέχουν όσοι το επιθυμούν.